

Zbigniew Radziszewski
Norbert Dariusz Tomaszewski

W obiektywie pierwszego fotografa ciechanowieckiego, Fajwela Rogozika

Na pewno był pierwszym fotografem ciechanowieckim działającym zarówno w Osadzie, jak i w mieście Ciechanowcu, leżącym już „za kordonem”, w powiecie bielskim guberni grodzieńskiej. Wszystkie znaki na niebie i ziemi wskazują również na to, że nie miał (dość długo) konkurencji w powiecie wysokomazowieckim. Podstawowa wiedza na temat tego ciekawego człowieka została przedstawiona w artykule autorstwa Olgi i Norberta Tomaszewskich pt. *Fajwel Rogozik – pierwszy fotograf w powiecie wysokomazowieckim*¹. Od tego czasu odkryte zostały nowe materiały na jego temat, choć pozostało wiele do wyjaśnienia.

Początki

Pierwszy „stacjonarny” fotograf ciechanowiecki, Fajwel Rogozik, pojawił się w Ciechanowcu „grodzieńskim” około 1906 r. O fakcie tym dowiadujemy się pośrednio z później-

¹ O. Tomaszewska, N. Tomaszewski, *Fajwel Rogozik – pierwszy fotograf w powiecie wysokomazowieckim*, „Ciechanowiecki Rocznik Muzealny” 2005, t. I, s. 144–149. Patrz też: http://www.ciechanowiec.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=277.

szego dokumentu, związanego ze staraniami o uruchomienie kolejnego zakładu fotograficznego, tym razem w Ciechanowcu „łomżyńskim”. Był przybyszem z Międzyrzecza Podlaskiego, gdzie naraził się miejscowym władzom biorąc udział w wydarzeniach rewolucji 1905 r. Informacja na ten temat znajduje się w korespondencji pomiędzy kancelariami gubernatorów łomżyńskiego i grodzieńskiego². W Międzyrzeczu Podlaskim mieszkało więcej osób o nazwisku Rogozik (Rogożyk), ale nie udało się ustalić ewentualnych koligacji rodzinnych ciechanowieckiego fotografa³. Ze wspomnianego powyżej dokumentu dowiadujemy się, że Fajwel Rogozik posiadał w 1906 r. zakład fotograficzny w Ciechanowcu „grodzieńskim”:

Prowadząc w m[ieście] Ciechanowcu, [w] Grodzieńskiej Guberni, zgodnie z odpowiednim pozwoleniem, z dnia 5 marca 1906 roku, nr 3509, zakład fotograficzny, oraz pragnąc otworzyć od dnia 1 lipca br. [1912 roku] w Osadzie Ciechanowiec, Mazowieckiego Powiatu, Łomżyńskiej Guberni, podobny zakład, mam zaszczyt prosić Waszą Wysokość o pozwolenie na otwarcie w Osadzie Ciechanowiec, Mazowieckiego Powiatu, Łomżyńskiej Guberni zakładu fotograficznego⁴.

Fajwel Rogozik prawdopodobnie był najpierw fotografem wędrownym, później dorobił się atelier fotograficz-

² Archiwum Państwowe w Białymstoku. Kancelaria Gubernatora Łomżyńskiego, t. II (1867–1918). Sygn. 1074. *Dokumenty dotyczące działalności Fajwela Rogozika z Ciechanowca*.

³ W dwudziestoleciu międzywojennym mieszkał tam niejaki Fajwel Rogożyk (Rogozik?), mąż i ojciec trzech córek, który był furmanem. Archiwum Państwowe w Lublinie. Oddział w Radzynie Podlaskim. *Księga meldunkowa*, t. XVI, s. 67. Autorzy dziękują p. Markowi Maleszykowi, wiceprezesowi Stowarzyszenia Miłośników Historii Międzyrzecza Podlaskiego za wskazanie materiałów związanych z rodziną Rogożyków.

⁴ Archiwum Państwowe w Białymstoku. Kancelaria Gubernatora Łomżyńskiego, t. II (1867–1918). Sygn. 1074. *Dokumenty dotyczące działalności Fajwela Rogozika z Ciechanowca. Pismo Naczelnika Powiatu Wysokie Mazowieckie do Gubernatora Łomżyńskiego z dnia 4.08.1913*.

nego. W roku 1912 posiadał dwa zakłady fotograficzne, po obu stronach Nurca, w mieście i w osadzie Ciechanowiec. Otwarcie drugiego zakładu nastąpiło 5 października 1912 r., o czym świadczy dokument zachowany w zespole akt gubernatora łomżyńskiego, znajdujący się w Archiwum Państwowym w Białymstoku. Czytamy w nim między innymi:

Ja niżej podpisany Fajwel Lejbow Rogozik kwituję swoim podpisem (...) że otrzymałem dokumenty wydane mi przez Kancelarię Gubernatora Łomżyńskiego w dniu 27 września 1912 roku: pozwolenie nr 9235 i zaświadczenie nr 9234, zezwalające mi na moją osobistą odpowiedzialność uruchomienie w Osadzie Ciechanowiec Mazowieckiego Powiatu, zakładu fotograficznego...⁵

Z zakładów Fajwela Rogozika pochodzą najstarsze znane widoki Ciechanowca. Dwa portrety: Aleksandra Bachurzewskiego (ok. 1842–ok. 1914)⁶ i jego żony Józefy ze Szczepańskich Bachurzewskiej (zm. ok. 1908)⁷ należą do najciekawszych fotografii, które wyszły z zakładu Fajwela Rogozika funkcjonującego w Ciechanowcu. Obie fotografie – o wymiarach: 61,5×49,5 cm – oprawione zostały w drewniane złożone ramy, owalne passe-partout z szarej tektury i zaszkłone. Na prawej stronie każdej fotografii napis: „F. Rogozik/Ciechanowiec”.

Aleksander Bachurzewski był ważną postacią w dziejach Ciechanowca. Około roku 1880 wraz ze swoim bratem

⁵ Tamże. *Dokumenty dotyczące działalności Fajwela Rogozika z Ciechanowca. Pokwitowanie Fajwela Rogozika otrzymania dokumentów zezwalających na uruchomienie zakładu fotograficznego w osadzie Ciechanowiec z dnia 5 października 1912 roku.*

⁶ Zbiory Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu, nr inw. III/4895.

⁷ Zbiory Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu, nr inw. III/4896.

Józefem uruchomili w Ciechanowcu wytwórnię maszyn i narzędzi rolniczych (młocarnie, sieczkarnie, kieraty, wialnie), które znane były na terenie zachodnich guberni Cesarstwa Rosyjskiego⁸. Jako osoba majątna i znana w środowisku zafundował sobie rodzinne portrety wykonane w ówczesnej bardzo modnej „nowej technice”.

Były to złote lata fotografii! Doskonałym przykładem ówczesnej mody może być działający w Warszawie w pierwszej połowie XIX w. dagerotypista Moritz Scholtz, ogłaszający się w następujący sposób:

Mam honor donieść Szano[wnej] Publiczności, iż znowu rozpocząłem portretowanie za pomocą dagerotypu w Ogrodzie Namiestnikowskiego Pałacu, z nadmienieniem, że w porze obecnej potrzebna jest pogoda zupełna do tych eksperymen-tów; później zaś przy wyższym stanie słońca, dagerotypowa-nie udaje się nawet w dnie pochmurne; cena portretu zł. 30; obstalunki przyjmuje się przy ulicy Długiej No 574 w fabryce [nowo utworzonej] Srebra Pana Vollmer. M. Scholz⁹.

Nie mniej ciekawe od portretów fotograficznych Bachurzewskich są fotografie małżonków Wodyńskich wykonane w Warszawie i w atelier Fajwela Rogozika około 1909 r. Dominika Wodyńska z domu Rytel, zamieszkała we wsi Łempice, ukończyła w 1911 r. w Warszawie szkołę po-łożniczą¹⁰. Także jej siostra Zofia (po mężu Kazimierczuk)

⁸ Szerzej: T. Waluch, *Wytwórnia maszyn rolniczych firmy Bachurzewskich w Ciechanowcu*, „Rocznik Narodowego Muzeum Rolnictwa w Szreniawie” 1980, t. 10, s. 259–263.

⁹ „Kurier Warszawski” nr 91 z 4 czerwca 1843, s. 425.

¹⁰ Odbitki fotografii oraz informacje o uwiecznionych na nich osobach zostały udostępnione przez p. Janusza Poryckiego, historyka z Bielska Podlaskiego, związanego rodzinnie z parafią Winna-Poświętna. Informacje nt. osób na fotografiach pochodzą od ofiarodawcy. Autorzy składają p. Januszowi Poryckiemu serdeczne podziękowania za przekazane materiały i informacje.

Il. 1. Dominika Wodyńska z domu Rytel, Warszawa, 1909 r. (Zbiory Janusza Poryckiego)

Il. 2. Jan Wodyński. F. Rogozik, Ciechanowiec 1909 r. (Zbiory Janusza Poryckiego)

zamieszkała w Kułakach, była tzw. „babką” – akuszerką. Obie panie w dwudziestoleciu międzywojennym odebrały większość porodów w parafii Winna-Poświętna. Jej fotografia wykonana została w czasie nauki w Warszawie, w niezidentyfikowanym zakładzie fotograficznym.

Obie fotografie wykonano w formie tzw. „karty gabinekowej”. Była to odbitka na papierze albuminowym (pozytywowy obraz fotograficzny otrzymywany był na papierze pokrytym warstwą albuminy i uczulonym w roztworze azotanu srebra), naklejona na nieco większy karton (wyklejkę), przeważnie w formie 16,5×11,5 cm. Karty gabinekowe były zazwyczaj portretami studyjnymi, wystający spod odbitki karton tworzył ramkę, na którym nadrukowana była obwódka i logo atelier.

Na rewersie wspomnianej fotografii znajduje się napisane po rosyjsku przez wójta gminy Skórzec zaświadczenie potwierdzające tożsamość osoby uwiecznionej na zdjęciu: „Podobizna Dominiki Wodyńskiej córki Piotra – zaświadcza zarząd gminy skóreckiej, bielskiego powiatu, grodzieńskiej guberni – 7 października 1909 r. Wójt gminy” (podpisy)¹¹.

Na podobnej fotografii, wykonanej w atelier Fajwela Rogozika, widzimy męża Dominiki Wodyńskiej – Jana Wodyńskiego z Łempic¹².

W zbiorach Muzeum Rolnictwa znalazła się ostatnio interesująca fotografia. Wykonano ją 27 maja 1914 r. przy lewym szczyście pałacu w Nowodworach. Na fotografii uwiecznieni zostali lokalni oficjele i dzieci korzystające z tzw. „ochronki”¹³. Wspominał o niej urodzony w Ciechanowcu „grodzieńskim” Kalikst Zaleski:

¹¹ Zbiory Janusza Poryckiego z Bielska Podlaskiego.

¹² Tamże.

¹³ Zbiory Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu, nr inw. C/III/.

Na terenie majątku Nowodwory – przy szosie wiodącej do Czyżewa, znajdowała się niegdyś ochronka (odpowiednik dzisiejszego przedszkola), do której uczęszczała też moja siostra Marysia. W budynku ochronki odbywały się też próby amatorskiego teatru i próby chóru kościelnego, prowadzonego przez ówczesnego organistę – Józefa Boratyńskiego¹⁴.

Dzięki operatywności miejscowego fotografa, zapewne Fajwela Rogozika (?), udało się zachować dla potomności tamtą chwilę sprzed stu lat i ówczesnych ludzi.

Lata Wielkiej Wojny (1914–1918)

W czasie I wojny światowej zostało utrwalonych na szklanych negatywach i zachowało się do dziś pod postacią odbitek kilkadziesiąt fotografii. Nie jest ich zbyt wiele, ale należy mieć nadzieję na to, że jeszcze są fotografie z tamtych czasów, które czekają na swego odkrywcę. Jeden z autorów (Zbigniew Radziszewski) prowadzi intensywne poszukiwania, co sprawia, że liczba fotografii autorstwa Fajwela Rogozika z tego przedziału czasowego rośnie.

Informacje na temat nielicznych fotografii z tego okresu uzupełniają równie nieliczne autentyczne opisy ówczesnych wydarzeń, w których odnajdujemy zdarzenia utrwalone na szklanych płytkach. Jednym z takich źródeł jest pamiętnik Kaliksta Zaleskiego (1901–1990), mieszkającego wówczas w Ciechanowcu. Autor wracający po latach do czasów dzieciństwa w 1914 r. miał trzynaście lat:

W roku 1914 między innymi na terenie Ciechanowca przeprowadzane były manewry wojskowe. Jak każdego chłopca

¹⁴ D. Markiewicz, N. Tomaszewski, „Przebrzmiały Folklor”. Wspomnienia Kaliksta Zaleskiego z Ciechanowca z lat 1909–1918, „Studia Łomżyńskie” 2003, t. 14, s. 184.

w moim wieku, bardzo interesowało mnie wojsko. Całymi dniami przebywałem na „pałatkach” żołnierskich, gdzie żołnierze przychylnie patrzyli na mnie i podobnych „wojaków”. Na „polskiej” stronie urządzone było lotnisko, razem z rodzicami chodziłem oglądać lądujące tam samoloty, które wyglądały inaczej niż współczesne¹⁵.

W zbiorach Muzeum Rolnictwa zachowała się elektroniczna wersja fotografii związanej z tymi wydarzeniami.

Zanim wojna dotarła na dobre w okolice Ciechanowca, rozpoczęła się ewakuacja rosyjskich elit urzędniczych. Późną wiosną 1915 r. przedstawiciele carskiej administracji spotkali się na pikniku w parku, obok tzw. „zameczku”. Spotkanie zostało uwiecznione na fotografii. Pamiątkową odbitkę zabrała ze sobą do Swierdłowska rodzina Iriny Dawidowicz, córki carskiego urzędnika z magistratu, Modesta Dawidowicza (czynnego w latach 1887–1915). Gdy rozpoczęło działalność Muzeum Rolnictwa im. Ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu, Irina Dawidowicz przesłała do jego zbiorów kilka cennych pamiątek z dziejów Ciechanowca, w tej liczbie wspomnianą fotografię¹⁶.

Z czasów Wielkiej Wojny (okupacja niemiecka) pochodzi fotografia piętki dzieci na drewnianym wozie drabinistym – wasażku. Z przodu siedzi dwóch chłopców, z tyłu dwie dziewczynki z niemowlęciem pośrodku. W tle fragment drewnianego budynku krytego gontem (prawa strona) i drzewa (po lewej). Wykonana została prawdopodobnie na targu w Ciechanowcu zimą 1915 r., przez Fajwela Rogozika lub jego pracownika¹⁷.

¹⁵ Tamże, s. 183.

¹⁶ Po nawiązaniu korespondencji z Muzeum Rolnictwa okazało się, że w Ciechanowcu mieszka przyjaciółka Iriny Dawidowicz z dzieciennych lat, Ksienia Ostanek (ok. 1900–1983), z którą Dawidowicz utrzymywała kontakt aż do jej śmierci.

¹⁷ Zbiory Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu, nr inw.

Krótką charakterystyka fotografii Rogozika

Fotografie portretowe

Najliczniejszą grupę zachowanych fotografii, w czym nie ma nic niezwykłego, stanowią fotografie portretowe. Przytoczone fotki Jana Wodyńskiego oraz Józefy i Aleksandra Bachurzewskich to doskonały przykład tej podstawowej działalności obu ciechanowieckich zakładów fotograficznych. Łączna liczba odnalezionych dotąd fotografii portretowych wykonanych przez Fajwela Rogozika zbliża się do stu.

Pocziwe „portretówki” pozwalają na prześledzenie ewolucji wystroju obu atelier, pozwalają również, co jest bardzo istotne, na przesunięcie w czasie działalności zakładów fotograficznych Fajwela Rogozika. Do niedawna przyjmowano, że zawiesiły one działalność (i nie wznowiły jej) podczas I wojny światowej, prawdopodobnie pod jej koniec. Tymczasem zachowane fotografie portretowe wskazują na to, że działalność zakładów trwała prawdopodobnie do około 1918–1921 r. Wskazuje na to zarówno ewolucja wystroju samego „atelier”, jak i ubiory niektórych fotografowanych osób. Na kilku fotografiach pojawiają się młodzi mężczyźni w „polskich” mundurach, są też istotne zmiany na kartonikach z logo zakładów. Na miejsce napisów rosyjskich pojawiają się polskie, co było nie do pomyślenia w czasach carskich!

Fotografie plenerowe

Zgromadzenia religijne były okazją do wykonania fotografii wykraczających poza ciasne ramy „atelier”. Zacho-

C/III/4727. Fotografia przekazana przez dyrektora Gminnego Ośrodka Kultury w Bogutach-Piankach, Romana Świerżewskiego. Nie jest znany pierwotny właściciel (ofiarodawca) fotografii.

Il. 3. Ochotnicza Straż Pożarna w Ciechanowcu, przed 1915 r. (Zbiory Zbigniewa Radziszewskiego)

wały się fotografie wiernych przed murami kościoła pw. Trójcy Przenajświętszej w „grodzieńskim” Ciechanowcu. Kilka przedstawia wnętrze ciechanowieckiej świątyni z lat pierwszej wojny. Do tego dochodzą spacerujący ludzie na terenie „zameczku” i członkowie lokalnej straży pożarnej. Są to perełki wśród innych pozyskanych zabytkowych fotografii.

Inne przykłady fotografii

„Szewc bez butów chodzi”, to ludowe porzekadło może być użyte w odniesieniu do Fajwela Rogozika. Wykonując setki, jeżeli nie tysiące zdjęć, Rogozik nie zadbał o uwiecznienie swej osoby. Tylko czy na pewno? Prowadzący badania Zbigniew Radziszewski wytypował fotografię, na której

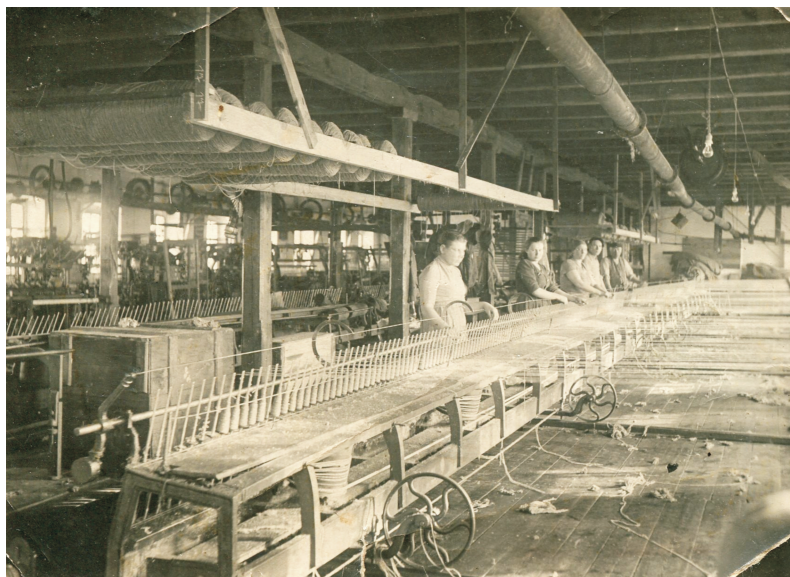
Il. 4. Scalanie gruntów we wsi Radziszewo-Króle. F. Rogozik, 1911 r. (Zbiory Zbigniewa Radziszewskiego)

może się znajdować wśród sfotografowanych również prekursor ciechanowieckich fotografów.

Fotografia powstała podczas samorzutnego scalania gruntów w podciechanowieckiej wsi Radziszewo-Króle. Wnioskowanie na ten temat jest stosunkowo proste. Mężczyzna siedzący po lewej stronie, przed pozującymi do fotografii, wygląda na osobę obsługującą sprzęt fotograficzny, która korzystając z chwili czasu dołączyła do zgromadzonych. Być może jest to Fajwel Rogozik.

Architektura, wnętrza

Z zakładów Fajwela Rogozika pochodzą najstarsze znane widoki Ciechanowca. Dla badaczy najważniejsze są fotografie, które przedstawiają obiekty już nie istniejące: świątynię ariańską (tzw. „ariankę”) rozebraną na cegłę na początku

Il. 5. Wnętrze zakładu włókienniczego w Ciechanowcu „grodzieńskim”. Początek XX w. (Zbiory Zbigniewa Radziszewskiego)

XX w., spalony w czasie I wojny światowej „zameczek” (dwór modrzewiowy zbudowany na bazie wieży bramnej z XVIII w.), kąpielisko nad Nurcem, zniszczoną w latach drugiej wojny światowej kościoł ewangelicki, dawną zabudowę ulicy Maleckiej, drewniane mosty na Nurcu, młyny wodne istniejące niegdyś w Ciechanowcu¹⁸.

Bardzo rzadkie są fotografie pokazujące wnętrza zakładów przemysłowych lub domów mieszkalnych. Można je bez trudu policzyć na przysłówiowych palcach jednej ręki.

¹⁸ Zbiory Muzeum Rolnictwa im. ks. K. Kluka w Ciechanowcu, nr inw. III/2634 – *Arianka*, nr inw. III/187 i 1353 – *Zameczek*, nr inw. III/4760 – *Kąpielisko nad Nurcem*, nr inw. III/4763 – *Kircha ewangelicka*, nr inw. III/4761 – *Ulica Malecka*, nr inw. III/4764 – *Mosty na Nurcu*.

Białym krukiem jest fotografia wnętrza zakładu włókienniczego należącego do Wilhelma Frejmarka. Zakład istniał w Ciechanowcu „grodzieńskim”. Fotografia od początku budziła kontrowersje wśród osób piszących niniejsze opracowanie, a także pośród badaczy zajmujących się od lat poznawaniem dziejów Ciechanowca. Od właściciela fotografii (już nieżyjącego) dowiedziano się, że jest to fotografia „sprzed wojny”. Otwarte pozostaje pytanie: „Sprzed której wojny”? Szcątkowe dane statystyczno-gospodarcze wskazują na I wojnę światową, gdyż zakład włókienniczy należący do W. Frejmarka padł ofiarą pożaru z sierpnia 1915 r., wznieconego przez uciekające na wschód wojska rosyjskie. Pomimo to nie wszystko zostało wyjaśnione...

Pierwszą niewiadomą jest osoba Wilhelma Frejmarka. Osoba nosząca to imię i nazwisko uchwytna jest w dokumentach zarówno na początku wieku XIX, jak i tuż po wybuchu II wojny światowej (Frejmarkowie byli ostatnią niemiecką rodziną ewakuowaną do Rzeszy pod koniec września 1939 r.). W rodzinie częste było imię Wilhelm, co utrudnia identyfikację osoby, a pogłębia ten stan ubóstwo oficjalnych dokumentów.

Fotografia przynosi wiele znaków zapytania. Niektóre z urządzeń w „zakładzie włókienniczym należącym do Wilhelma Frejmarka” wydają się zbyt nowoczesne jak na początek XX w. Ale oceny nie zawsze są trafne. Widoczne na fotografii koła zamachowe są identyczne z elementami prezentowanego często w telewizji fotoplastikonu warszawskiego z 1901 r. „Zbyt nowoczesne” elementy wentylacyjne, widoczne na suficie, oraz coś „przypominającego instalację elektryczną” za plecami sfotografowanych pracowników też mogły istnieć przed I wojną światową. Z tych względów nie zakwestionowano walorów historycznych oraz autorstwa fotografii.

Jedna z ostatnich znanych fotografii autorstwa Fajwela Rogozika pochodzi z początku dwudziestolecia międzywo-

Il. 6. Przed ruinami zameczku w Ciechanowcu. Dwudziestolecie międzywojenne. (Zbiory Janusza Szcześniaka z Ciechanowca)

jennego. Przedstawia ona grupę ludzi przed ruinami „zameczku” w Ciechanowcu. To swoiste podzwonne dla działalności tego fotografa. W tym czasie zapewne rozpoczęły działalność kolejne zakłady fotograficzne w Ciechanowcu należące do Z. Maławskiego, J. Siemiatyckiego, D. Cygał i Ch. Grodzieńskiej.

Zamiast zakończenia

W dniu 1 listopada jeden z autorów artykułu, Zbigniew Radziszewski, odwiedzając groby bliskich spotkał rodzinę byłego nauczyciela Szkoły Podstawowej w Ciechanowcu, Mieczysława Pliszki. Otrzymał do wglądu kilka albumów ze starymi fotografiami. Wśród nich znajdują się kilka fotografii

wykonanych przez F. Rogozika. Trwa skanowanie i opracowywanie pozyskanych fotografii. W ten sposób znacznie powiększono liczbę udokumentowanych fotografii pochodzących z zakładów fotograficznych pierwszego fotografa ciechanowieckiego, Fajwela Rogozika.

Tabela 1. Fotografie Fajwela Rogozika w zbiorach Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu i w posiadaniu osób prywatnych

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
1.	Zameczek I	przed 1915	76×107 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/187
2.	Zameczek II	przed 1915	170×250 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/1353
3.	Kozacy w Ciechanowcu	1915	125×175 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/1807
4.	Zdjęcie dokumentowe	1916–1918	103×30 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/1813
5.	Zdjęcie dokumentowe	1916–1918	103×30 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/1814
6.	Piknik w „zameczku” (2 egz.)	1915	85×145 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/2633
7.	Arianka	przed 1915	160×125	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/2634
8.	Ruiny klasztoru	1915	115×83 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4757
9.	Przed kościołem	1906–1912	90×138 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4759
10.	Kąpielisko nad Nurcem	przed 1915	87×138 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4760
11.	Ulica Malecka	przed 1915	150×110 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4761
12.	Procesja przed kościołem	przed 1915	89×139 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4762
13.	Kircha ewangelicka I	przed 1915	140×88 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4763

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
14.	Mosty na Nurcu	przed 1915	130×178 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4764
15.	Kircha ewangelicka II	przed 1915	130×178 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4765
16.	Aleksander Bachurzewski	przed 1904	615×492 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4895
17.	Józefa ze Szczepańskich Bachurzewska	przed 1904	615×492 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. III/4896
18.	Na targu w Ciechanowcu	1915	110×85 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. C/III/4727
19.	Ksiądz Józef Gaul	przed 1915	133×98 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. C/III/7234
20.	Poświęcenie ochronki w Nowodworach	1914	230×290 mm	Muzeum Rolnictwa Nr inw. C/III/7347
21.	Wesele u Arbaszewskich	przed 1915	Kopia*	Zofia Sobieska z Arbaszewskich
22.	Scalenie gruntów we wsi Radziszewo Króle (2 egz.)	1911	Kopia*	Marek Radziszewski, Janusz Koc
23.	Jan Wodyński	1909	Kopia*	Janusz Porycki Bielsk Podlaski
24.	Pielgrzymka do Częstochowy	przed 1915	Kopia*	Wróblewska Ewa Ciechanowiec
25.	Kościół Św. Trójcy w Ciechanowcu	przed 1915	Kopia*	Skłodowski Roman Bujenka
26.	Fabryka Frejmarka w Ciechanowcu ¹⁹	przed 1915	Kopia*	Wanda Kiełczewska
27.	Pogrzeb u Tenderendów ²⁰	przed 1915	Kopia*	Zbigniew Radziszewski Ciechanowiec
28.	Rodzina Kryńskich z Radziszewa-Sobiechowa	przed 1915	Kopia*	Stanisław Kryński Ciechanowiec
29.	Mostek na fosie przy Ciechanowieckim zamku	przed 1915	Kopia*	Aleksander Sosna Białystok

¹⁹ Pamiątka pracy dziadka właściciela fotografii u Frejmarków.

²⁰ Na wyklejce logo Fajwela Rogozika.

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
30.	Odtwórcy sztuki teatralnej ²¹	przed 1915	Kopia*	Aleksander Sosna Białystok
31.	Antonina Kuropatwa	przed 1915	Kopia*	Andrzej Remian Warszawa
32.	Dom nauczyciela Schmidta	przed 1915	Kopia*	Muzeum Rolnictwa
33.	Przed budynkiem szpitala	przed 1915	Kopia*	Grzegorz Łopuski Ciechanowiec
34.	Koledzy z ulicy Mogilnej ²²	1917	Kopia*	Remian z d. Kuropatwa Ciechanowiec
35.	Ignacy Siedlecki z kolegą	1916	Kopia*	Państwo Siedleccy Zadobrze
36.	Rodzina Wojtkowskich ²³	przed 1915	Kopia*	Państwo Mirkowicz Ciechanowiec
37.	Ślub w rodzinie Banasiuk	przed 1915	Kopia*	Rodzina Banasiuk Ciechanowiec
38.	Marianna i Józef Niemyjscy	1907–1908	Kopia*	Rodzina Kokoszko Ciechanowiec
39.	Rodzina Wodyńskich ²⁴	1913	Kopia*	Rodzina Kokoszko Ciechanowiec
40.	Aleksander Szczepański i Józef Romanowski ²⁵	1913	Kopia*	Janusz Niewiarowski Ciechanowiec

²¹ Na zdjęciu uwiecznieni (od lewej): Wilhelm Frejmark, Borys Sawicki, Walentyna Ordyńska, Kazimierz Bachórzewski, Ewa Ruffińska, Anna Kluge, Wilhelm Kluge, Wiera Barszewska (sędzia), Aleksy Gachowicz (naczelnik Straży Ogniowej), Ksenia Sawicka (Ostaniek).

²² Na zdjęciu uwiecznieni zostali (od lewej): Kazimierz Wyszyński, Szymon Kuropatwa, N. Biały, N.N.

²³ Na zdjęciu uwiecznieni zostali (od lewej): Franciszka Wojtkowska z d. Karczewska (Skiwy), Teofila Wojtkowska, babcia Marii Barcz, Marian Wojtkowski s. Franciszki, Irena Wojtkowska c. Franciszki, zmarła w Rosji podczas „bieżeństwa” (Charków).

²⁴ Dominika Wodyńska z dziećmi: Janiną i Józefem oraz z siostrą Zofią Kazimierczak.

²⁵ Józef Romanowski – burmistrz Ciechanowca.

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
41.	Bracia Murawscy ²⁶	1915	Kopia*	Urząd Gminy Nur (Biblioteka)
42.	Koleżanki ²⁷	1912	Kopia*	Janusz Porycki Bielsk Podlaski
43.	Rodzina Wróblewskich	przed 1915	Kopia*	Ewa Wróblewska Ciechanowiec
44.	Rodzina Wojtkowskich	przed 1915	Kopia*	Jankowski z Białegostoku
45.	Jan Wojeński	przed 1915	Kopia*	Janusz Niewiarowski Ciechanowiec
46.	Wnętrze kościoła w Ciechanowcu	przed 1915	Kopia*	Muzeum Rolnictwa
47.	Zofia Niewiarowska z koleżankami	1920	Kopia*	Muzeum Rolnictwa
48.	Zofia Niewiarowska z siostrą Józefą Porzezińską	1920	Kopia*	Janusz Niewiarowski Ciechanowiec
49.	Rodzina Porzezińskich z Ciechanowca	1920	Kopia*	Janusz Niewiarowski Ciechanowiec
50.	Stanisław Pelszyk z Antoniną Mirkowicz	1920	Kopia*	Krzysztof Pelszyk Ciechanowiec
51.	Uczniowie szkoły na terenie „Zameczku”	1919	Kopia*	Wioletta Tamsen z Białegostoku
52.	Przed szkołą w czasie ferii wielkanocnych	1919	Kopia*	Stanisław Kryński Ciechanowiec
53.	Kazimiera i Józef	przed 1915	Kopia*	Krzysztof Pelszyk Ciechanowiec
54.	Pani Majewska, właścicielka terenów „Zameczku”	po 1915	Kopia*	Stanisław Szczeciński Zadobrze
55.	Murawscy	1915	Kopia*	Biblioteka w Nurze

²⁶ Bracia Murawscy z Kamianki Nadbużnej, tzw. „Adolfiuki”.

²⁷ Janina Wodyńska (Porycka) z Janiną Kazimierczuk (Radomską).

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
56.	Anna Boratyńska z domu Olędzka ²⁸	1914–1915	Kopia*	Piotr Olędzki Ciechanowiec
57.	Biszewscy z braćmi i siostrami	po 1915	Kopia*	Piotr Olędzki Ciechanowiec
58.	Biszewscy	po 1915	Kopia*	Piotr Olędzki Ciechanowiec
59.	Wieża zamku (pocztówka)	po 1915	Kopia*	Muzeum Rolnictwa
60.	Rodzina Moczulskich	przed 1915	Kopia*	Dorota Porycka Winna-Poświętna
61.	Rodzina Panas	po 1915	Kopia*	Panas Kosiorki
62.	Kowalewscy ze Skórcza (później mieszkający w USA)	1907–1908	Kopia*	Rodzina Kowalewskich
63.	Wodyńska	przed 1915	Kopia*	Janusz Porycki Bielsk Podlaski
64.	Siostry Kozakiewicz	po 1915	Kopia*	Elżbieta Przybylska Sopot
65.	Filomena Arbaszewska	przed 1915	Kopia*	Zofia Sobieska Warszawa
66.	Kobieta	po 1915	Kopia*	Jan Wodzielak Pobikry
67.	Rodzina Moczulskich	przed 1915	Kopia*	Dorota Porycka Winna-Poświętna
68.	Rodzina Pawlaków (dwie osoby)	przed 1915	Kopia*	Krystyna Perekitko Ciechanowiec
69.	Rodzina Pawlaków	przed 1915	Kopia*	Krystyna Perekitko Ciechanowiec
70.	Mężczyzna	po 1915	Kopia*	Jan Wodzielak Pobikry

²⁸ Na zdjęciu zostali uwiecznieni: Anna Boratyńska z domu Olędzka, ur. 1876; Jan Boratyński, ur. 1873; Mieczysław Boratyński, ur. 1904; Edward Boratyński, ur. 1910.

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
71.	Julia Arnold z synami Michałem i Józefem	po 1915	Kopia*	Janusz Niewiarowski Ciechanowiec
72.	Mościccy	przed 1915	Kopia*	Tadeusz Mirkowicz Ciechanowiec
73.	Rodzina Kraszewskich	przed 1915	Kopia*	Kraszewscy Ciechanowiec
74.	Rodzina Panasów	1914	Kopia*	Panas Kosiorki
75.	Rodzina Daszkowskich	przed 1914	Kopia*	Józef Daszkowski Ciechanowiec
76.	Rodzina Kraszewskich	przed 1915	Kopia*	Kraszewscy Ciechanowiec
77.	Rodzina Żero	przed 1915	Kopia*	Żero Wiesław Ciechanowiec
78.	Plac przed kościołem	przed 1915	Kopia*	Gazeta ²⁹
79.	Ruiny zamku	przed 1915	Kopia*	Książka żydowska o Ciechanowcu ³⁰
80.	Niemyska Józefa z dziećmi	przed 1915	Kopia*	Niemyscy Koce-Schaby
81.	Stanisław Niemyski z kolegą	przed 1915	Kopia*	Niemyscy Koce-Schaby
82.	Rodzina Małyso	przed 1915	Kopia*	p. Baczevska Ciechanowiec
83.	Budynek spółki spożywczej	po 1915	Kopia*	Muzeum Rolnictwa
84.	Rynek	po 1915	Kopia*	Książka żydowska o Ciechanowcu ³¹

²⁹ „Gazeta Białostocka” (polski dodatek do niemieckiej gazety *Bialnstoker Zeitung*), nr 29 z 26 marca 1916 r.

³⁰ E. Leoni, *Ciechanowiec; mehoz Bialystok, sefer edut ve-zikaron*, Tel Aviv 1964, passim.

³¹ Tamże.

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
85.	Nurzec	po 1915	Kopia*	Książka żydowska o Ciechanowcu ³²
86.	Rodzina Niemyjskich	1912	Kopia*	Elżbieta Przybylska Sopot
87.	Nikodem Bezrudczyk	przed 1915	Kopia*	Muzeum Rolnictwa
88.	Siostry Moczulskie	przed 1915	Kopia*	Moczulski Koce-Piskuły
89.	Stary most	po 1915	Kopia*	Książka żydowska o Ciechanowcu ³³
90.	Syjonіści z Ciechanowca	przed 1915	Kopia*	Książka żydowska o Ciechanowcu ³⁴
91.	Szpital w Ciechanowcu	przed 1920	Kopia*	Gazeta ³⁵
92.	Helena Murawska	po 1915	Kopia*	Biblioteka Nur
93.	Małżeństwo	1914	Kopia*	Biblioteka Nur
94.	Szymon Kuropatwa	przed 1915	Kopia*	Remian z d. Kuropatwa Ciechanowiec
95.	Józefa Porzezińska	po 1915	Kopia*	Janusz Niewiarowski Ciechanowiec
96.	Kuropatwa	przed 1915	Kopia*	Remian z d. Kuropatwa Ciechanowiec
97.	Rodzina Klepackich	przed 1915	Kopia*	Zofia Sobieska Warszawa
98.	Rodzina Panasów	przed 1915	Kopia*	Panas Kosiorki
99.	Wodyńska	przed 1915	Kopia*	Janusz Porycki Bielsk Podlaski

³² Tamże.

³³ Tamże.

³⁴ Tamże.

³⁵ „Gazeta Białostocka” (polski dodatek do niemieckiej *Bialnstoker Zeitung*), nr 29 z 26 marca 1916 r.

Lp.	Opis	Rok powstania	Wymiary oryginału	Właściciel
100.	Rodzina Wodyńskich	przed 1915	Kopia*	Janusz Porycki Bielsk Podlaski
101.	Brat Tadeusza Nowakowskiego	przed 1915	Kopia*	Galar Henryk Ciechanowiec
102.	Uczniowie szkoły w wieży zamku	przed 1915	Kopia*	p. Kazimierzak Warszawa

* Autorzy mają dostęp do wersji elektronicznej fotografii, oryginały są w posiadaniu właścicieli.